

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 71.

Vtorik 3. Grudna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

Vradne naznanila.

Poziv.

Konj za armado je sicer že precej nakupljenih in upati je, da jih bo kmalo nabranih, kolikor se jih potrebuje.

De bi se pa že zdaj konji, katerih bi morde prihodnje treba bilo, beržeje in gotovši nakupili, poviša c. k. ministerstvo za vojaštvo ceno dobriega težkiga topniškiga (Artillerie) konja, ki je 15 pesti, 2 palca in več visok, od 140 gold., kolikor časa sadanje razmere terpe, na 150 gold. dobriega denarja, cena družih konj za vojaštvo pa ostane. Ob enim je pa tudi dovolilo, da se soseskam, kupčevam s konji in drugim, kateri hočejo več remont na izbero pripreljati, in v času od razglasenja tega poziva do 15. Grudna 1850 na enkrat vsaj 25 konj, ki so za vojaštvo vgodni, asentbam oddajo, ki so v kronovinah postavljene, po 5 gold. od sto, za vsaj 50 konj po 8 od sto in za več kot 50 na enkrat kot vgodnih oddanih konj po 10 gold. od sto na zasluženno šumo, ki je za v postavljenim času kot vgodne potterjene konje za vožnjo, jezdarce in tovore odmerjena, ko se cena konj plačuje, po vsaki izberi še poverh plača.

Za menj kot 25 konj, ki se k asentbi pripelajo, se nič poverh ne plača. Ravno tako se ne bo, ko ta obrok preteče, za oddane konje nič več poverh plačevalo.

Ako se pri tej priložnosti tudi za konjke vgodni konji na izbero oddajo, se med konje štejejo, za ktere se ima poveršek prerajati.

Kteri se hočejo tega vdeležiti in gospodarji konj imajo v tem, njim ponudjenim poboljšku poplačilo, ki je njihumu trudu primerjeno in po številu, v gori imenovanim času res izbranih za službo vgodnih konj ravno tako raste, kakor s tem zaslužen remonta cena.

Od c. k. ministerstva za vojaštvo.

Na Dunaju 29. Listopada 1850.

28. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXXVII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v česko-, talijansko-, poljsko-, slovensko-, horvaško-, serbsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Ta del je bil v edino-nemškem izdanju 8. julija 1850 in v madjarsko-nemškem dvojnem izdanju 25. oktobra 1850 izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 259. Ukaz ministra pravosodja od 30. julija 1850, s katerim se po najvišjem sklepu od 28. junija 1850 dozdanja oblast javnih fiskalov dvigne, in vstanovi, da se ta oblast državnim zastopništvam na Ogerskem, Horvaškem, Slavonskem, v serbski vojvodini in temiškem Banatu podeli.

Dunaj 27. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

29. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXIII. del občnega

državnega zakonika in vladnega lista, in sicer za zdaj v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 451. Raspis ministra denarstva od 28. novembra 1850, veljaven za vse kronovine, razun lombardo-beneškiga kraljestva, s katerim se obstoječa prepoved zavolj agio v bankrenem denarju z noviga naznani in kupovanje ali kaka koli si bodi kupčija s takimi denarji pod stanovitno denarno kaznijo prepove.

Št. 452. Raspis ministra denarstva od 28. novembra 1850, veljaven za kronovino spodnje Avstrijske, s katerim se odločbe ministerskiga svetovavstva zoper počenjanje borse naznanijo.

Dunaj 28. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Tudi 29. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXXVIII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 2. oktobra 1850 v edino-nemškem izdanju na svetlo prišel, v česko-, italijansko- in slovensko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 361. Državno pogodbo med Avstrijo, Prusijo, Bavarskim in Saksonskim od 25. julija 1850 čez napravo nemško-avstrijske telegrafne zveze.

Št. 362. Ukaz ministra kupčije od 18. septembra 1850, s katerim se odločbe čez rabo avstrijskih državnih in tistih telegrafov, ki so napravljeni v obkrajni nemško-avstrijske telegrafne zveze, glede občinstva naznanijo.

Št. 363. Raspis ministerstva bogočastja in uka od 21. septembra 1850, zadevajoč prestop učencov iz gimnazij na Ogerskem, Horvaškem in Slavonskem, v Vojvodini in temiškem Banatu v gimnazije drugih kronovin.

Št. 364. Raspis ministra denarstva od 22. septembra 1850, s katerim se zapove tripercentne denarnične navkaze po 100, 500 in 1000 gold., ki se še med občinstvom znajdejo, za listke državnega zaklada zameniti in jih popolnoma ob veljavo djati.

Št. 365. Ukaz ministra denarstva od 24. septembra 1850, veljaven za vse kronovine, za ktere je bila postava od 7. septembra 1848 dana glede dvignjenja podložniških razmer, zadevajoč prošnje davkinih gospod pri odločbi čez rekurse, ki so zoper pravednost in postavu taks, ktere patrimonialne gospodke predpišejo.

Potem bo tudi CIX. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 10. avgusta 1850 v edino-nemškem izdanju na svetlo prišel, 29. novembra v česko-, slovensko-, horvaško- in serbsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Poslednič bo tudi 29. novbr. 1850 LXXIII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista v rusinsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Ta del je bil 19. junija 1850 v edino-nemškem, potem v česko-, talijansko- in slovensko-nemškem in 14. novembra 1850 v madjarsko-, poljsko-, horvaško-, serbsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 236. Cesarski patent od 17. junija 1850, s katerim se začasni kazenski red od 17. januarja 1850 (XVII. del državnega zakonika in vladnega lista št. 25) v kronovinah na Avstrijskem pod in nad Anišo, Solnograškem, Štajarskem, Koroškem, v Terstu, na Goriškem, v Gradiški in Istrii, na Tirolskem in Vorarlberskem, Českem, Moravskem in Silezkem od 1. julija 1850 v moč dene in več drugih dopolnitvenih predpisov kazenski red zadevajočih zavkaže.

Dunaj 29. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

30. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CLIV. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 453. Ukaz ministrov notrajnih zadev in pravosodja od 10. novembra 1850, s katerim se naznani predpis čez ravnanje žandarmerije pri zapretju in glede naznanil sodniškem in političnim gospodkam čez to, kakor tudi čez zapazene prestopke postav.

Št. 454. Ukaz ministra notrajnih zadev od 25. novembra 1850, s katerim se gledišni red razglasi.

Št. 455. Raspis ministra denarstva od 25. novembra 1850, čez ravnanje pri oddaji odrajtvil od naznanil in razglasov, ki se v državne časopise pošlejo.

S tem delam se bo devet in pedeseti dokladni del izdal in razposlal.

Zapopade po št. 454 državnega zakonika in vladnega lista spadajoče najponižniši prednašanje ministerskiga svetovavstva zavolj gledišnega reda.

Dunaj 29. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Politiške naznanila.

Odgovor

prevojskiga županjskiga predstojništva na sostavek v 46. listu „Novic“: Ali se smejo soseskine lovi ali jage pod roko v najem ali štant dajati?

V imenovanem sostavku se pritoži gospod Andrej Inglič v imenu svojih sosedov, da je županijstvo Prevojske soseske lov pod roko v najem dalo. Prav je storilo vredništvo „Novic“, da je za vzrok prašalo, zakaj se je to zgodilo, ki je bil tudi gosp. Andreju Ingliču od županjskih predstojnikov naznanjen, ope-

raje se na postavo, po kateri je županijsko predstojništvo moralo ravnati. De je županijsko predstojništvo za vse odgovorno, to vemo, in ravno zato ker je odgovorno, mora tudi postavno ravnati. De je pa postavo spoštovalo, naj dokaže sledeči dopis c. k. kantonskiga Kamniškiga poglavarstva gospodu Andreju Ingliču, ki tirja, de bi se lov v drugo na poti očitne dražbe v najem dal, glasi se takole:

„Ker se po storjenem pregledu vidi, de je občinsko predstojništvo v Prevojah, ko je love soseseke v najem dalo po smislu §. 94 in 99 začasne občinske postave od 17. marca pr. l. ravnalo, se zavolj tega ne more na novo imenovani lov po očitni dražbi v najem dati, ker se ima to po §. 5. razglasa poprejšniga c. k. deželniga poglavarstva od 17. avgusta 1849 št. 16107 le takrat zgoditi, ako bi se razpor zavolj načina rabe love v kaki soseski primeril.“

Slednjič se mora predstojništvo Prevojske občine pritožiti, de se s takimi pritožbami pr soseski in drugod natolcuje in de se mu dobro ime krati. Predstojništvo pa nobenemu ustne zapera, marveč mu je drago, ako se njemu dobri sveti dajejo, de bo zamoglo toliko več v prid občine storiti, ktere blagor mu na sercu leži.

Občinsko Prevojsko predstojništvo 30. novembra 1850.

Avstrijsko cesarstvo.

Dunaj 28. novembra. Če se je kdaj še jasno vidilo, kako potrebno je pisanje zapisnikov v slovenskim jeziku, se je gotovo pri zadnji porotni pravdi v Celju. Smert al življenje človeka je tukaj od besed prič visilo; en sam slovenski izrek v nemškimi drugače zasukan in spačen bi bil celo pravdo obrniti zamogel. Kdor ima le količkaj razumljenja od težave natančnega prestavljanja, lahko ve, kako kmalo se pomota naredi, ki bi bila sicer majhna, ki pa vender pri pravih, kjer dostikrat že ena čerka veliko zda, nar važniži in nesrečniši nasledke imeti zamore. Vidilo se je v Celju, de še natančna prestava nikakor izvirnih besed namestiti ne more, ampak de je neobhodno potrebno, de se besede ne le v izvirnim pomenu, ampak tudi v izvirnim jeziku zapišejo. Izgled v Celju naj si tisti nevstavn pisavec v Dunajske novine k sercu vzame, de ne bo več reči govoril, ki jih pamet in skušnja zaveržeta. Clo pri natančni prestavi so priče tajile, de bi bile to govorile, kar je bilo v nemškimi jeziku v zapisniku pisano, čemur se ni čuditi. Zakaj nemški in slovenski jezik sta si po duhu, stavku in izrazu tako nasprotna, de do sodniga dne nemški jezik slovenskiga smisla ne bo popolnoma enako povedati mogel. Nikakor ga tedaj tudi pri sodbah ne more namestiti.

Od vojske se vedno bolj govori, tako de se je 26. novembra sploh mislilo, de bo prihodnji dan že v Dunajskih novinah vladna napoved vojske brati. Porusi pošiljajo armade na vse kraje. Baden so popolnoma popustili in se zdaj v sosebno velikim številu v porenskih krajnah zbirajo. Če bi se boj začel, je res tukaj zanje naj več nevarnost. Zakaj tukaj bi jih Bavari in Avstrijani na en mah zamogli od družih poruskih dežel ločiti in pokončati. Po zadnjih naznanilih bi Porusi v vojski tudi ruskiga cara za sovražnika imeli, zato je so že tudi v Pozno nekoliko jezer vojakov poslali. Pa dobro so prepričani, de jim ne bo mogoče, take sile zadržati; zato pa tudi že v glavnim mestu Berlinu zlo poprejni pogum pojenjuje. Tudi poruske novine že pravijo, de bi vender dobro bilo, nekoliko pomisliti, preden bi se s skušeno avstrijsko armado in z umnimi avstrijskimi vodji v boj spustili.

Kar pa Dunajske mestnjane zadene, moramo pa reči, de so bili poprej in zdaj za vse popolnoma oterpanji, kar vojsko vtiče. Šel sim predvčeranjim po drevoredu in slišim tu dva gospoda se pomenkovati. „Ste slišali, pravi prvi, de je napoved vojske že od cesarja podpisana“. Mende sim nekaj taciga slišal, pa kako je z najino kupčijo za zerkalo, mu odgovori drugi. Že ta izgled mislimo dovelj pokaže, kako merzlo se dogodbje sprejemajo in tacih izgledov bi še lahko več povedali. Clo silna povzdiga srebra (zvečer 26. je bilo 53 in je 27. še vedno raslo, danes je pa zopet na 32 padlo). Dunajčanam ne stavi dosti sivih las. Edina misel je, de ceno srebra nalaš in prav po zgovorjenju vzdigujejo, kar se tudi nam zlo verjetno zdi. To se vidi posebno pri obligacionih. Nekatere so padle na 70, druge pa (iz severne železnice), ki so na eno mero naložene, so na silno visoko številko 118 poskočile. Sicer se pa ne da tajiti, de se proti Judam, kterim se majanje banke pripisuje, če dalje veči šeritost unema. D—v.

Ljubljana. V poslednjem listu smo naznanili, de se po Ljubljani govori, de je gospod Ambrož za mestniga župana poterjen; to je res, de je bila taka govorica, akoravno še ni bil takrat poterjen, upamo pa, de se bo to skoraj zgodilo.

Ljubljana 21. novembra. Tukajšna volitna komisija za napravo kupčijske in obertniške zbornice na Krajskem, je do zdaj že svoje dela toliko doveršila, de se zamore glavni volitni list vsih opravičenih gospodov volivcov natisniti in opravični in glasovavni listi poslati.

Komisija je tedaj odločila, glede razglasa, v XXIII. delu deželniga zakonika, pod št. 421 leta 1850 izdaniga od c. k. krajnskiga poglavarstva od 4. septembra t. l., št. 7645, čas, do kteriga se zamorejo glasovavni listi oddajati do 27. decembra t. l., in sicer tako, de naj se do tiste dobe od c. k. kantonskih poglavarstev in tukajšne mestne vradnije za mesto Ljubljano, gotovo c. k. deželnemu poglavarstvu izroče.

Gospodje volivci imajo čas pri zadevajočih dačnih vradnijah do 19. decembra glasovavne liste izročiti. Na liste, ki se pozneje izroče, se ne bo nič več porajalo.

Za tiste, ki bodo v Ljubljani ustmeno glasovali, se odloči 30. december t. l. zjutraj od devete do dvanajste ure, kar se bo v mestni hiši godilo. K volitvi mora vsak volivec opravični list saboj prinesiti. Vsak glasovavni list mora volivec podpisati in njemu tudi zadevajoči opravični list priložiti, ker bi se sicer glasovavni list zavreči moral.

Glavni volitni list se bo vsakemu gospodu volivcu z opravičnim listam vred poslal, in zraven tega tudi v pregled razporežil pri vsih c. k. dačnih vradnijah in kantonskih poglavarstvih, kakor tudi pri tukajnem mestnem poglavarstvu in pri mestnih in teržnih županih v Kočevju, v Kerškem mestu, v Idriji, v Krajnju, v Ložah, v Loki, v Kostanjevci, v Metliki, v Novem mestu, v Litiji, v Radolci, v Kamniku, v Črnomlju, v Višnjigori, v Turjaku, v Kropi, v Mokronogu, v Teržiču, na Verhniki, v Planini, v Račah, v Ribnici, v Žuženbergu, v Senožečah, v Vačah, v Beli peči, v Vipavi in Cirknici.

De bodo gospodje volivci zamogli dobro voliti za bodočo kupčijsko in obertniško zbornico, se opomni na §. 5 in 7 začasne postave od 26. marca (državni zakonik XXXIV. št. 122), ki zapopade opravila in delavnost bodoče zbornice. Pričakujemo zvesto, de se bodo važni dobički, ki bodo s tem zastopljeni, dobro preudarili, de se bo pri volitvi marljivost in živo vdeleženje pokazalo.

Od volitne komisije za napravo kupčijske in obertniške zbornice na Krajskem.

Avstrijska. V Berlinu je prišlo iz Petrograda naznanilo, de je ruska vlada z početjem Avstrije v nemških zadevah edinih misel, in de bi bila vojska zoper Avstrijo tudi vojska zoper Rusia.

* Naj poslednji novice pravijo, de je knez Schwarzenberg 30. novembra iz Olumuca na Dunaj prišel in se koj po prihodu k cesarju podal, kjer so se ministri posvetovali. Posvetovanje je zlo dolgo terpelo. Akoravno še do zdaj nič gotoviga ne vemo, kaj de je sklenjeno, smemo vendar terdno upati, de se bo zmed mirno poravnala.

Serbska. „Wanderer“ prinese iz Kaniže dopis, v kterem se nevstavno ravnanje tamošnjih vradnikov graja. Naj bolj tožijo zoper okrožniga vladniga komisarja, gospoda Izidorja Nikolića, ker je na mesto poprejšnih zvestih vradnikov take zvolil, ki so še zdaj v tožbi, tako n. pr. je Luka Zavišič, zdajni serbski sodnik še zdaj v kriminalnem preiskovanju zavolj pokvarenja zapisnika; priseženec H. L. je bil že kaznovan; Jovan Lipos, serbski policijski komisar, je bil prepričan, de je ropal na cesti in banknote ponarejal in je bil zavolj tega v ječo veržen. Pri serbskem dačnem vradniku, Horardžiću so prešica, ki je bil ukraden, najdlji. Tudi se pripoveduje, de tamošnji serbski vradniki nepristne spričebe dajajo.

Dalmacija. Na Dalmatinskem se je horvaški jezik za sodniškiga naznanil.

Tuje dežele.

Bosna. Iz Broda se piše v „Südsl. Ztg.“ 22. novembra: Stanje Omer pašata se je od zadnjič le malo poboljšalo. Vstaja zlo naglo rase, in ni preveč, ako rečemo, de je vstajnikov 12,000. Omer paša, ki nevarnost dobro pozna, jih je na raznih krajih zmagodbitno zagrabil. Na tako vižo jim je vzel tabore pri Maglaju, Doboju in Gradačacu; med tem ko je Mohamed Skenderbeg (grof Zelinski) vstajnike pri Konjicah popolnoma potolkel in zdaj Neretvo dolino posedel. Vstajniki so med tem za dobro spoznali, povsod novico raznesti, de je armada Omer paša raztirana in de je on sam sem pobegnil, kar pa ni res, in za gotovo je nam znano, de je Omer paša v Doboju in de ga vstajniki v miru pustite, ki so se na desni breg Bosne pomaknili. Ker Omer paša ni mogel Hajredin pašata dočakati, pravijo, de je serbsko vlado za pomoč prosil, ko pa Omer paša za gotovo ve, de mu serbska vlada brez dovoljenja vlad, v kterih varstvu je ona, ne bo priskočila, se zdi, de je tudi ta novica prazna. Med tem se pa sliši, de je Hajredin paša, namestskoz Rumelio, po morju v Bosno prišel in de so bile njegove prednje straže že 15. t. m. v Njivici (v Dalmaciji). Kako važen je njegov prihod ob času, ko se v Hercegoni vse k vstaji pripravlja, vsak lahko ve.

Pozneje se piše: Ravno prinese Tatar novico, de je Hercegovina s Krajno in Albanio na nogah.

* V „narodne nov.“ se piše 21. novembra iz Bosne: 18. t. m. sim vam naznanil, v kakem stanju naše reči stoje, vstajo puntarjev in carske vojske. — 15. in sledeče tri dni se je čulo gromenje topov okrog planine Vučjaka in do sinoč nisim mogel zvedeti, kaj de je bilo, sinoč pa zadenem na tri Turke begune, kterih eden je bil ranjen. Oni so pobegnili iz vojske in pripovedujejo, de so se štir dni bili z Seraskieram in njegovo vojsko v Vučjaku, in poslednji dan, t. j. 18. t. m., pravijo, smo se umaknili in pobegnili vsak proti svojim domom. Ta dan je naša vojska v strašni zgubi bila, in kar ni uteklo, je Seraskier ali že ujel, al pa podi proti Savi, kjer se morajo naši biti z Seraskieram in umreti ali pa živiti v Savo

poskakati. Mi ne vemo, kaj bo iz tega, al mnogo vojakov nahije Srebrenice in Zvornika smo združili, ki so odšli našim na pomoč, al težko bo kaj pomagalo, ker je pri nas to hudo, de nimamo poveljnika. Naš poveljnik v vojski je bil Osman, buljukbaša Čavalić iz Čelića, pa je v vojski padel kakor tudi njegov brat Hasan in tudi buljukbašina je top ubil. Beguni pravijo, naše vojske je bilo na kupu 30,000 (to se ve, de ne toliko) in vojakov še 10,000 ni bilo, al kaj hočeš, ko nimamo topov. Zdaj je vsa vojska Omer pašata in naša na levi strani reke Bosne. Ako Omer paša našo vojsko na prevozu čez Savo zagradi, bo dovolj turbanov po Savi splavalo, in bati se je, de ne pretergajo savskih mlinov, ko po vodi zaplavajo.

Turška Serbska. Iz Beograda se v „Südsl. Ztg.“ piše: Malo Serbsko je mirno kakor srečen otok v sredi vihnariga morja in v notrajnem razvitju primerno napreduje. Na Serbskem se ni treba bojevati zoper rakovo pot; ono ni po narodu razdeljeno; denarnica ima še vedno večji zaklad kakor dolg in nevarniga dela ni na Serbskem. Serbska ne spi, notrajne naprave toliko bolj poboljšuje, kolikor strastiše so se v mnogih krajih Evrope zadeve prekucnile. Vesolna napetost v Evropi serbsko vlado previdno dela. Preveč se ne zgodi, nemogočiga se nič ne poskusi, temuč to, kar čas in potrebe, kar lastne sredstva dovolijo, in običnim potrebam vlada rada zadosti. Ta resnična volja vlade zbudi vsaciga domoljuba k lepemu upanju za prihodnost in varje deželo razperitij. Sicer je še mnogo želeti, ali vsak upa boljši prihodnosti in nobenimu ni mar puntanje. Toraj serbska redno napreduje.

Nemška. V Württembergu so vojaki pripravljeni za vojsko. Zdi se, de bo kralj sam viši poveljstvo prevzel, ako bi se vojska unela.

Porusi se še vedno iz Badna pomikajo. Badenski minister notrajnih zadev je predstojnikom vradnij razpis poslal, ki tirja, de naj se z vsako rečjo ostro po postavi ravna, potem ko bodo Porusi iz dežele šli.

* Iz Berolina se piše: V kakem stanju de se tukaj najdemo, tega se ne morete misliti. Vlada je deželo pod orožje poklicala, in državni zbor zavolj tega nima clo nobene moči več, ne upa se kaj skleniti, kar bi oboroženimu ljudstvu ne dopadlo, državni zbor se trese bojezni. De je moralo tako daleč priti!

Zdaj spoznajo, kaj so storili; na mnenje kralja se več ne porajta; on mora z nami deržati, pravijo, ali pa veslo državne vlade popustiti. Pogum bi zamogel mnogo koristiti; ali on se je pijanosti udal, ki ga za sabo vleče.

Eno sredstvo, to vem, poskušajo. Pričakujejo, de bo Avstria od svojih namenov odstopila, in de ne bo vojske. Zdaj že morata dva berolinska diplomata, namreč grof Westphalen in Stollberg na Dunaju biti, ki bosta tirjala od avstrijske vlade, de naj od svojih namenov odstopi, de se bo moglo oboroženo ljudstvo potolažiti. Se pa to zamore zgoditi? Ali bi ne bilo hrepenenje po novih pridobitvah potem ravno tako veliko, kakor je zdaj po zmagi? Ali ni čudno, de zdaj ljudstvo, ki je še pred nekim časom vso Nemčijo objeti želelo, hrepeni po bitvi vesolnih narodov?

Francoska. Francoski narodni zbor je večidel z politiko avstrijske vlade zadovoljen, ne tako politiko poruske vlade; elisée je pa bolj poruski vladi udan. Vojaki se okrog Strassburga zbirajo. Changarnier in predsednik sta vedno eden zoper drugiga. Govori se, de ga misli Napoleon k armadi na Reno poslati. To bi mu ne bilo svetovati. Tudi Napoleona so v Egipt poslali se ga znebiti, al vendar so nisi svojiga namena dosegli.

Turška. Ko se je bulgarsko prašanje razločilo, je bilo vstanovljeno, gerski duhovšini

letno plačilo izreči. Ker je to gotovo ena naj boljših naredb turškiga carstva, gotovo ne bo neprijetno razmere gerske cerkve in ljudstva nekoliko bolj poznati.

Glava sedem milijonov Gerkov na Turškem je ökumenski patriarh v Carigradu. On stoji na stopnji pašata treh konjskih repov. Koj ko je od svetiga zbora zvoljen, se poda z obilnim spremstvom v poslopje Sultana, mu roko poljubi in od njega prejme oblačilo, v znamenje velike moči dolgo slonokosteno palico, potem kaftan in beliga konja, na katerem od tod v katedralno cerkev jezdi. Pri tej priložnosti poterdi Sultan vse pravice Gerkov. V letu 1836 si je Sultan prideržal, vse škofe izvoliti, zraven tega pa zagotovil, de ne sme noben minister več kakiga škofa odstaviti. Patriarh vlada z svetim zborom, ki obstoji od leta 1836 iz šest nadškofov in dveh svetovavcov, razun teh ne sme noben tuj škof v Carigradu stanovati, ta zbor oskerbuje tudi denarstvene zadeve duhovšine in njegova naloga je posebno duhovske odrajtvila in dvorne dolge razdeliti in vrediti; njemu na strani stoji tako imenovani narodni zbor, ki ohstoji iz rodovin v Carigradu stanuvajočih, ki se fanarioti imenujejo. Patriarhalska cerkev plača na leto 40,000 piastrov vladi, tudi ministri prejmejo od vsakiga noviga patriarha obilne plačila, h kterimi še tisti denarji pridejo, ki morajo jezo turških gospodk tolažiti. Na tako vižo so vstali dvorni dolgov. De se saj obresti od teh dolgov zamorejo plačati, se mora vsak škof zavezati, poseben znesek vsako leto v ta namen odrajtati. Ker so Turki posestva gerske cerkve za svoje mošee porabili, nima gerska cerkev nič posestva. Nje dohodki obstoje, in sicer patriarha v zapustninah metropolitov, škofov, muihov in neoženjenih duhovnov, potem v letnih davkih vsih škofov, in v odrajtvilu, kteriga ima vsaka rodovina vsako tretje leto oddati. Sveti zbor ima posebne dohodke, obstoječe iz letnih davkov, ktere škofi in nadškofi plačujejo, okrog 100,000 piastrov. Škofi pa dobe plačila: 1. iz duhovske in posvetne pravomočnosti; 2. iz tako imenovanih škofovih pravic. Pod tem naslovom dobé mnogo denarja. Vsaka vas mora zane koliko maš odmerjeno plačilo odrajtati. V mnogih škofijah se tretji del zapustnine za maše da. Za dovoljenje zaročenja mora, ako se kdo vpervo oženi ali omoži 5—15, za drugopot 25—50 in ako se to v tretje zgodi, 50—200 piastrov odrajtati. Mnogo se mora odrajtati za poroko, kerst, za sprembo merlica itd. Razun tega mora vsaka gerska rodovina deset par, in razun tega nekoliko žita, olja, vina, svile itd. vsako leto odrajtati. Tudi ste vsako leto dve kolekturi. Potem mora vsak duhoven novimu škofu dar v dnarju, in o veliki noči eno jagnje dati. Za pravico, v okolič božjo službo opravljati, plača vsak duhoven od vsake rodovine 20 par. Ker so škofi predstojniki, imajo oblast duhovnam službo vzeti ali jih kaznovati, kar jim tudi mnogo nese. Za vsako mašnikovo blagoslovljenje se odrajta naj manj 500 piastrov. Tedaj za vse blagoslove skupej 25—28,000 piastrov. Dohodki fajmoštrov obstoje spet v njih službi, v molitvah za bolnike, v mesečnih blagoslovih, potem v prodaji blagoslovljenih sveč. Vsako saboto večer prinese vsaka rodovina duhovnu hleb kruha. Kolektur imajo mnogo, po hišah in po cerkvah denarje nabirajo. Pri tem so duhovni sami ali roko- ali poljodelci. Ker se vsaka služba proda in jo tisti dobi, kdor zanjo naj več odrajta, jo tudi mnogokrat naj manj vredni dobi. Na učenost in nravnost se ne gleda. Toraj ni čuda, de se občinam vse vzame, kar le imajo in pridelajo. Sklep tedaj, te razmere vrediti, bi bil gotovo silno potreben.

Amerika. Iz Bostona se piše 25. oktobra v „Weser Ztg.“ sledeče:

Znano je, de imajo žene v združenih amerikanskih deželah od časa Wasingtona mnogo predprav in velik upliv v javnih zadevah ravno po svojih možeh; one pa hočejo vse pravice v popolni meri vživati in se z noviga močno dvigujejo zoper „žensko sužnost“ kakor same pravijo. 23. oktobra so se omožene in neo-možene ženske zbrale v Worcestru se posvetovati o pravicah, dolžnostih in razmerah ženskiga spola. Skoraj iz vsih severnih deržav so prišle poslanke. Mis Pavlina je bila predsednica, in je v svojem govoru se posebno na to operla, de je narava ženo možu enakostorila, de mora ona tudi v politiki, postavodajstvu, v volitnih pravicah in vsaki drugi reči z možem enakopravnost vživati, de je drugačno ravnanje divjaško itd. Nektere so obžalovala ponižanje posebno starih žen, žena bi zamogla ravno tako predsednica združenih deržav biti kakor mož. Slednjič se je sledeče sklenilo: 1. Sveto pismo zavreči. 2. Postave in vstavo dvigniti. 3. Družbeni red z noviga vravnati tako, de bosta mož in žena popolnoma enake pravice vživala. 4. Vpeljanje neomejeniga združenja stanov. 5. Izvoljenje poslanke Kelly ali Mis Davis za predsednico združenih deržav in Lukrecie Smith za viši poveljnico vojaške moči na suhem in na morju. 6. Po okolnostih in volji trinožnim možem vratove odrezati, in 7. vislice odpraviti.

* Sovraštvo med Haitianci in Dominikani se je z noviga zbudilo. Prednje straže cesarske armade je 500 dominikanskih vojakov zagrabilo in po strašnem klanju v beg zapodilo. Cesar je bil zavolj tega hudo razkačen in se je osebno zoper sovražnika dvignul. Dominikani so tudi haitiški vojaški brod vjeli in vzeli.

Razne naznanila.

— Judov stanuje v avstrijskem cesarstvu 729,005, in sicer na:

Avstrijskem pod Anizo	4262
Krajskem in Koroškem	2
Primorskem	3530
Tirolskem in Vorarlberskem	978
Českem	70037
Moravskem in Silezkem	40064
Gališkem	328806
Dalmatinskem	410
Lombardiškem	2965
Beneškem	4760
V Granici	537
Ogerskem	265620
Sedmograškem	7000

Samo na Avstrijskem in Štajarskem ni nobeniga v deželi rojeniga juda.

— Ni davno, kar je v Rim nek Angličan prišel in z svojo ženo stanovanje najel. Nekiga večera se poda sam po mestu sprehajat. Stoji ravno pri koloseumu, ko nek katolški duhoven memo pride in se ga nekoliko dotakne. Angličan potem hoče na uro pogledati, kar zapazi, de je nima. Alo za duhovnam, on mi jo je vzel in ga naglo ustavi in tirja v angleškem jeziku, de naj mu ukradeno uro nazaj da, duhoven pa angleškiga ne razume in Angličan ne talijanskiga; toraj mu Angličan pokaže, kaj de hoče; duhoven mu uro da. Angličan, domu pridši, pove, kaj de se mu je zgodilo, svoji ženi, ki se mu smeja in pokaže uro, ktero je doma pozabil. Angličan potegne toraj uro iz žepa in vidi, de ni njegova. On je toraj cestni ropar postal, brez de bi bil vedel in hotel. Drugo jutro jo nese na policijo in pove, kako in kaj de se mu je zgodilo. Ondi je zvedel, de je duhoven že naznanil, na kako vižo mu je Angličan uro vzel.

LEPOZNANSKI LIST.

Pripovedka od zlate hruške.

I. del za učene.

(Dalje.)

Ko je nasiten, se s svojim dobrotnikom o raznih rečeh pomenkva in pogovarja. Voglar je vozil blago tudi na daljne kraje in je tedaj mnogo o ptujih deželah in imenitnosti pripovedovati vedel. Nar bolj važno za celo življenje učeniga šišmiševca pa je bila njegova pripovedka od zlate hruške. Voglar je namreč Radovedcu oznanil, da tri dni hoda od tistiga gozda slavní kralj zapoveduje, ki je nar silniši vladar okoli in okoli. Pa ta kralj leži na smertni postelji in le eno zdravilo bi mu po besedah zdravnikov pomagati moglo.

V deželi stoji namreč hrusevo drevo, čigar verh se neba dotika. Na tem verhu visi zlata hruška in le če bi to kralj v roke dobil, bi ozdravel. Pa če ravno je polovica kraljestva in zala hči kralja tistimu obljubljena, ki bi jo bolnimu prinesel, se vendar nihče dela ne loti. Zakaj notri do verha je deblo brez vej in ima le sedem počivališ. Pa te počivališa so tak daleč saksebi, da se od eniga do drugiga še ne vidi ne in so tedaj prazen pripomoček trudnimu plezavcu.

Ta pripovedka obudi mogočne misli v Radovedcu. Dogodbe, ki jih je dozdaj srečno prestal, ga v mnenje pripravijo, da ga je mogla osoda za kaj posebno imenitniga nameniti. Zdaj ko želodec molči, se mu zopet neizrečen pogum v srcu oglasi. Pa čemu besedi? Radovedcu diši zdaj polovica kraljestva in zala hči kralja in on sklene se zlate hruške naj velja, kar hoče polastiti.

Koj od voglarja se napoti v deželo bolniga kralja, kjer veliko veselje vstane, da se je enkrat mož oglasil, ki bo ljubljena vladarja bolezní rešil. Radovedca povsod, kamor pride z veliko častjo sprejmejo, pa on želi pred ko mogoče na delo iti in tedaj marno priprave dela. Vidil je, da se plezanjem nič ne opravi in vzame tedaj sedem sekir, da bi si v deblo stopnice sekal in tako če ravno bolj počasi, pa brez dvombe gotovši do zlate hruške prišel. De bi si pa tudi nog varoval, vzame Radovedec tudi sedem parov čevljev sabo. Sicer se je pa tudi kot učen človek še z drugimi rečmi, kakor postavim s popirjem dobro previdil. Tako obložen in založen se loti imenitniga dela.

Nezmirna množica ga obdaja, ko prve stopnice vseka. Pa on je tako maren, da ga že čez nekoliko dni več ljudstvo ne vidi. Noč in dan se je trudil in potil in tako zagleda v neizrečeno veselje dvajseti dan prvo počivališ. Še bolj se zdaj peha in vpira in res pride trideseti dan, tedaj čez en mesec na prvo klopico.

Celih enajst mesecev je Radovedec počival in če bi kdo prašal, kaj de je ta čas delal, mu damo odgovor, da to lahko sam ugane.

Šišmiševce se je dela lotil, je skušil svojo moč in je skušnje dostal. Prišel je na prvo počivališ — težavna naloga; imel je še šestkrat do klopice priti — sicer še dolgo, pa kakor je pervikrat vidil, več ne nemogoče delo. Tedaj je bil Radovedec popolnoma brez skerbí zastran daljnega popotovanja v hruško. O sladkih mislih o veseli prihodnosti je sedel na klopici in obilno so se mu sline cedile. Zares umna naprava narave je, da se nam že za naprej sline cede, zakaj če bi se nam za naprej ne, bi se nam potem, ko se domišljia v merzlo, pusto in košeno resnico spremeni, šmentano malokdaj. Večidel se nam potem usta, ki so se nam od juga upanja topile, od burje praviga dogodka do čistiga posuše in mi stojimo osupnjeni, kakor popotnik, ki v deljavi hišno luč viditi meni, se pa bliže pridši prepriča, da se je poprejna hišna luč v pravo, migljajočo, nebeško zvezdico premenila.

V sladkim sanjanju preteče Radovedcu leto in ko prvi dan družiga leta pride, verže prvo skerhano sekíro in prvi par sterganih čevljev na zemljo in gre vnovič na delo. Zopet se je noč in dan trudil in potil in tako zagleda dvajseti dan v neizrečeno veselje drugo počivališ. Še bolj se zdaj peha in vpira in res pride trideseti dan, tedaj čez en mesec na drugo klopico.

Na čast Radovedca moramo reči, da se zdaj ni samo z misli pečal ampak sklenil je svoje občutke v veliko epopejo vlití. Ker je imel

celih enajst mesecev časa, si je mislil, da bo pesem že zadosti dolga, če tudi v štirih urah samo štir verste naredi. Mi, ki zdaj te misli vemo, mu sicer gotovo debele pesniške žile ne prisodimo, pa takrat se njegovo mnenje še ni vedilo. Po vsaki ceni je pa hotel dolgo pesem narediti, ker je bil prepričan, da bodo Slovenci veliko pesem gotovo tudi z veliko častjo sprejeli. Spomnil se je Zemljatovih sedem sinov, ki so mnogo kvarjeni, pa vendar zavolj svoje dolge postave mnogo hvaljeni. Pri tem sim tudi jez popolnoma na strani Radovedca. Brez dvombe bi bil postavim Dajko slovenski Homer, ako bi bil vse svoje čudoverstne pesmi s kakim osredkam skupej skital. Ker pa tega ni storil, ga clo pisatelj te pripovedke, ki je le pod Parnasom ostal in nikdar gori bil ni „izverstniga“ ne imenuje. To če po moji misli že kaj reči, zakaj beseda „izversten“ je po napačni rabi tako svoj izvorni pomen zgubila, da komaj zdaj to pomeni, kar smo včasí „sredenja“ imenovali. Ker pa marsikdo za vsako reč razjasnjen želi, bi morbiti tudi kdo rad vedel, zakaj de je pisatelj te pripovedke le pod Parnasom ostal in ne gor šel. Takimu radovednežu odgovorimo de zato, ker je bila pot v hrib že čez in čez zabasana in drugič, ker je bil tudi tako spolzka de je izmed sto in enajst nar menj sto in eden zopet doli zdrčal in si če družiga ne, saj dva al tri zvezke peres pokončal, ki eden k drugimu vender po osem krajcerjev dobriga denarja veljajo.

Radovedec konča pesem, in leto mu preteče in ko prvi dan tretjiga leta pride, verže drugo skerhano sekíro in drugi par čevljev na zemljo in gre vnovič na delo. Zopet se je noč in dan trudil in potil in tako zagleda dvajseti dan v neizrečeno veselje tretje počivališ. Še bolj se zdaj peha in vpira in res pride trideseti dan, tedaj čez en mesec na tretjo klopico.

Radovedec je zdaj že silno prozaiški postal in ni bil več za pesništvo. Pa sklenil je zdaj slovnico pisati, ker je vedel, da je pri Slovencih pisanje slovnice neobhodni pogoj za tistiga, ki hoče kaj veljati in edina vpisnina v učeno množico. Z vsó gorečnostjo se Radovedec tega izvira in konca omike in tega imenitniga kroga, v katerim se vse žile učnosti gibljejo, poprime. Res mu gre delo dobro spod peresa; želel si je le še majhniga otroka pri kakih dveh letih, da bi bil od njega perve, naravne in tedaj nar boljši korenine besedi slišal. Njegovo veselje nad doveršenim delam je tako veliko, da ga poln zamaknjenja v silno popolnost po nar krajši poti Slovincam poslati hoče. On tedaj verže svojo „Slovnico za Slovence“, štir in dvajseto tega imena, dol, pa nikdar žali Bog! ni to neprecenljivo delo med Slovence prišlo. Zgubilo se je namreč v nezmirnim zraku, nad čemur se je toliko menj čuditi, ker se je že po premerjeni Slovenii mnogo slovnice zgubilo in se jih gotovo še mnogo bode.

Leto preteče in ko prvi dan četertiga leta pride, verže Radovedec tretjo skerhano sekíro in tretji par sterganih čevljev na zemljo in gre vnovič na delo. Zopet se je noč in dan trudil in potil in tako zagleda dvajseti dan v neizrečeno veselje četerto počivališ. Še bolj se zdaj peha in vpira in res pride trideseti dan, tedaj čez en mesec na četerto klopico.

Radovedec je bil silno vnet Slovenec in bi bil po vsaki ceni rad veličast tega naroda poviksal. Pred vsim bi bil on rad slavní izvir tega ljudstva na tanko spoznal in je jel toraj v taj namen sledu Slovincov iskati. Tudi tukaj je dobro napredoval in je mnogo imenitnih znajdb iznašel. Ravno je razmotril, da je Sahara slovenska pušava, ker, „za goro“ Atlas (votel les) leži; tudi je že dobil, da je američanski Kordileras slovenski hrib, ker to pokvarjeno ime po očiščenju toliko pomeni, kakor „gradivna rast“, ker Ameriko v dva dela pregradi. Pa na enkrat zadene pisatelja silna nesreča. Nategama je namreč hudi veter preptresček bučati jel, ki liste, na ktere Radovedec piše, vzdigne in čez log in dolino v križem svet odnese. Ker pa po smerti slavnih mož Kljukca in Pavlihata nihče še v križem svet ni poti najdel, nam ostanejo ti imenitni in visoko učeni spisi zgubljeni. Prepovedno je pa zdaj za Radovedca bilo, se vnovič začeti in že zlo doveršeniga dela poprijeti.

Leto preteče in ko prvi dan petiga leta pride, verže Radovedec četerto skerhano sekíro in četerti par sterganih čevljev na zemljo in gre vnovič na delo. Zopet se je noč in dan trudil in potil in tako zagleda dvajseti dan v neizrečeno veselje, peto počivališ. Še bolj se zdaj peha in vpira in res pride trideseti dan, tedaj čez en mesec na peto klopico.

(Dalje sledi.)

Ženitba Slavenov in posebno Rusov.

(Dalje.)

Nevesta je morala v znamenje vedne podločnosti v prvej noči ženinu škorno izzuti. Ženin je v desno škorno denarja, v levo pa knuto djal. Ako mu je popred levo škorno izzula, je vzel knuto in jo je nabičil, ako mu je desno škorno izzula, je prejela denarje. Ta navada, ki pomeni podločnost žene, se je precej dolgo ohranila in se je celo javno opravljala, pri kateri je mož trikrat ženo na herbet udaril v znamenje, da mu mora biti podložna. Velki knez Vladimir Monomah, ki je v letu 1125 umrl, pravi v svojem testamentu sinovom: Ljubite žene, pa ne pustite, da bi čez vas gospodarile. Angleški poslanci Fletcher, ki je bil proti koncu 16. stoletja v Moskvi, pravi da so bile v škatlji, ktero je ženin nevesti v dar poslal, mnoge reči, namreč: šivanke, niti, svila, volna, škarje, grozdje, grozdinke in na zadnje — knuta.

Volitev ženina ali neveste je morala biti po volji staršev. To navado so Rusi od Tatarov vzeli. Ženin in nevesta se nista smela pred poroko viditi. Ko je bil poslanec rimskega cesarja Friderika III. leta 1498 velkemu knezu Ivanu poslan, eno njegovih hčer za nekega zlahtnika cesarja si za ženo sprositi, in ko je poslanec prosil, da bi mu bilo dovoljeno eno velikih kneginj viditi, mu je bilo odgovorjeno, da velki knez tega ne dovoli, ker bi bilo to dravi nasproti, in on se je mora deržati.

Stari Rusi so imeli navado svoje otroke zgodaj omožiti in oženiti, in ta navada, je bila med vsimi stanovi. Vsevolod Georgievič, velki knez Vladimírski je oženil svojega deset let starega sina Konstantina v letu 1195 z vnučkinjo umerlega kneza iz Smolenskega, Romana.

V pastirskem listu metropolita Photia novgorodskemu nadškofu Ivanu v letu 1410 je moral ostro prepovedati, deklice možiti, dokler niso dvanajstega leta spolnile. Ti čas je duhoven nevesti krono na glavo postavil pri poroki z napisom: „Raste in množite se“. Peter I. je prepovedal z ukazom od 23. marca 1714 zgodnje možitve in je odločil za moškega dvajseto in za žensko sedemnajsto leto. Dandanašnja postava odloči za moškega osemnajsto za žensko pa šestnajsto leto.

(Dalje sledi.)

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Terstu 27. Listopada:

55. 2. 67. 33. 52.

V Gradcu 30. Listop.:

13. 82. 77. 14. 6.

Prihodno srečkanje bo v Terstu 7. in 21. Grudna v Gradcu 14. in 28. Grudna.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 30. Listopada 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru) 94
» » » » 4 1/2 » »	81 1/2
» » » » 4 » »	—
Obbligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, čeških, moravskih, silezkih, štajarskih, koroških, krajskih, goriških in dunajske višje kamorne uradnije.	po 4 od 100 — gld
	» 2 1/2 » » — »
	» 2 » » — »
	» 2 » » — »
	» 1 1/2 » » — »

Dnarna cena 30. Listopada 1850.

	V dnarja
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 36	gld.
Srebra » » » » 33	»